20.5.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle
HE 17/2026 vp

Kaupan liiton lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle rajat ylittävää sähköistä tunnistamista, luottamuspalveluita ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaa EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi HE 17/2026 vp

Kaupan liitto kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Taustaa

Uudessa eIDAS-sääntelyssä digitaalinen identiteettilompakko toimii vahvana sähköisenä tunnistusvälineenä, ja tietyille toimijoille asetetaan velvoite hyväksyä se tunnistautumisessa. Velvoite kohdistuu erityisesti julkiseen sektoriin sekä yksityisiin palveluihin niissä tilanteissa, joissa edellytetään vahvaa tunnistamista. Yksityisen sektorin velvollisuus hyväksyä digitalista lompakko ei kuitenkaan koske mikroyrityksiä ja pieniä yrityksiä.

Muutetun eIDAS-asetuksen 5 f artikla velvoittaa hyväksymään eurooppalaisen digitaalisen identiteetin lompakon henkilön tunnistamiseen tietyissä tilanteissa sähköisessä asioinnissa. Muutettu eIDAS-asetus ei kuitenkaan velvoita asiointipalveluja mahdollistamaan lompakolla asioimista käyntiasioinnissa. Asiointipalvelut voivat kuitenkin mahdollistaa käyntiasiointia lompakolla milloin tahansa oma-aloitteisesti.

Lisäksi ehdotuksella luotaisiin oikeudellinen perusta digitaaliselle henkilöllisyystodistukselle, joka mahdollistaisi henkilötietojen luotettavan osoittamisen. Poliisi tai muu passi- ja henkilökorttilupaviranomainen myöntäisi oikeuden digitaaliseen henkilöllisyystodistukseen ja Digi- ja väestötietovirasto tarjoaisi sen lompakon kanssa yhteensopivana hyväksyttynä sähköisenä attribuuttitodistuksena. Velvoitettavaa säännöstä digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksymisestä ei kuitenkaan ehdoteta, eikä sellaista sisälly myöskään voimassa olevaan passi- ja henkilökorttilainsäädäntöön.

Digitaalisen lompakon ja digitaalisen henkilöllisyystodistuksen hyväksyminen

Kaupan liitto kannattaa tavoitetta edistää jäsenvaltioiden rajat ylittävää sähköistä asiointia ja liiketoimintaa sekä hallituksen esitystä sähköisen asioinnin mahdollistamisesta.

Kaupan liitto huomauttaa, että hallituksen esityksestä ja sen voimaantuloa koskevasta osiosta ei selkeästi käy ilmi, milloin yksityisen sektorin toimijoiden on velvollisuus hyväksyä digitaalisen identiteetin lompakko sähköisen asioinnin yhteydessä. Lausuntopalauteyhteenvedossa käy ilmi, että tämä velvoite tulee vuoden 2027 loppuun mennessä. Kaupan liitto pitää tärkeänä, että lainsäädäntö olisi mahdollisemman selkeää kaikille toimijoille.

Lähtökohtaisesti yrityksissä uusien teknologioiden ja toimintojen käyttöönotto pyritään tekemään mahdollisemman kustannustehokkaasti ja osana tavanomaisia, yleensä noin 5–7 vuoden välein tapahtuvia järjestelmäuudistuksia. Sähköisessä asioinnissa kaupan alan yritykset nojaavat omien palveluntarjoajiensa, kuten maksupalvelutarjoajien ja tunnistautumispalveluiden tarjoajien ratkaisujen varaan, jolloin niiden valmius hyväksyä digitaalinen lompakko riippuu palveluntarjoajien kyvykkyyksistä ja aikatauluista. Kaupan liitto korostaa, että asetuksen kansallisessa soveltamisessa ja valvonnassa tulee ottaa huomioon edellä mainitut näkökohdat, ja varmistaa riittävän pitkät siirtymäajat.

Lisäksi Kaupan liitto korostaa, että vaikka lain digitaalisesta henkilöllisyystodistuksesta 3 § perusteluissa esitetään toive digitaalisen henkilöllisyystodistuksen laajasta hyväksymisestä asiointipalveluissa, ei tämän perusteella kansallisten viranomaisten toimesta saisi luoda kuluttajille perusteettomia odotuksia todistuksen laajasta hyväksymisestä asiointipalvelussa, sillä esitetyn sääntelyn mukaan todistuksen hyväksyminen on täysin vapaaehtoista asiointipalveluissa, ja kukin yritys tekee omat päätökset mahdollisesta hyväksynnästä omista lähtökohdistaan.

Kilpailun edistäminen

Kaupan liitto pitää tarpeellisena ja kannatettavana lisätä vaihtoehtoja ja kilpailua vahvan tunnistautumisen palveluissa. Nykyisin vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä Suomessa ovat pankkien myöntämän pankkitunnukset ja teleoperaattoreiden myöntämät mobiilivarmenteet sekä viranomaisten myöntämät digitaalisen varmenteet. Digitaaliset lompakot tuovat kuluttajille jatkossa lisää valintavaihtoehtoja ja lisäävät siten myös kilpailua. Samalla uudet vaihtoehdot lisäävät yhteiskunnan resilienssiä.

Kuluttajien opastus

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että sekä digitaalisten lompakoiden, että digitaalisten henkilöllisyystodistusten käytön tukena tulisi kansalaisille olla tarjolla myös julkisesti järjestetty neuvontapalvelua. Kuluttajien ohjeistaminen sääntelyn velvoittamien uusien teknisten ratkaisujen käyttöön ei voi olla yksityisen sektorin harteilla, sillä tämä lisäisi yritysten kustannuksia ja heikentäisi niiden tehokkuutta ja tuottavuutta.

Digitaalisten lompakoiden ja toisen maksupalveludirektiivin asiakkaan vahvan tunnistamisen suhde

Hallituksen esityksessä ei tarkkaan kuvata tai arvioida vaikutuksia digitaalisten lompakkojen ja toisen maksupalveludirektiivin (PSD2) ja sen mukaisen kansallisen maksupalvelulain asiakkaan vahvan tunnistamisen velvoitteet suhdetta. Toisin sanottuna voidaanko esitetyllä digitaalisella lompakolla tunnistautua vahvasti maksamisen yhteydessä esimerkiksi verkkokaupassa? Digitaalisen lompakon suhde vähittäismaksamiseen on Kaupan liiton käsityksen mukaan tulkinnanvarainen ja se vaatisi tarkentamista.

Kaupan liitto korostaa, että aihe on merkittävä sekä kuluttajalle että kaupan alan yrityksille, sillä verkkomaksamisen yhteydessä tapahtuva asiakkaan vahva tunnistaminen on kuluttajille yksi käytetyimmistä sähköisen tunnistamisen muodoista, ja josta syntyy myös kaupan yrityksille kustannuksia. Kaupan liitto esittää, että hallituksen esityksen käsittelyn yhteydessä eduskunta tarkentaisi, että digitaalisilla lompakoilla voisi täyttää myös edellä mainitun maksamisen käyttötapauksen tunnistamisvelvoitteet.

Kunnioittavasti

Simo Hiilamo

Edunvalvontajohtaja, Kaupan liitto